

19 жовтня 1825 року

Олександр Пушкін

Вже ронить ліс багряне убрання,
Сріблить мороз поля зів'ялі й голі,
З-за гір прогляне, наче мимоволі,
І погасає тихе сяйво дня.
Палай, каміне, в келії пустинній,
А ти, вино, негод осінніх друг,
Хоч би на мить у чаші легкопінній
Дай забуття моїх гірких недуг.
Печалюсь я: до друга дальній світ,
З яким запив би довгу я розлуку,
Якому б міг сердечно стиснуть руку
І побажать веселих безліч літ.
Я п'ю один; дарма моя уява
Товаришів скликати поспіша;
Не чую я знайомої появи,
І милого не жде моя душа.
Я п'ю один. На берегах Неви
Мене сьогодні друзі іменують...
Але чи й там усі з вас бенкетують?
Кого цей рік не дочекались ви?
Хто зрадив ще чудову нашу звичку,
Кого забрав холодний світ од вас?
Хто не прийшов на братню перекличку?
Чий голос змовк? Хто передчасно згас?
Наш кучерявий не прийшов співець,
Гітари вже не чути голосної:
Під миртами Італії ясної
Він тихо спить, і приязний різець
Не вирізьбив на рідній нам могилі
Хоч декілька російських рідних слів,
Щоб прочитав слова привіту милі
Син півночі, що в край чужий забрів.

Чи ти сидиш серед товаришів,
Чужих небес коханцю нетерплячий?
Чи знов проходиш тропік ти гарячий
І вічний лід опівнічних морів?

Щаслива путь!.. З ліцейського порога
На корабель ти став без вороття,
І з того дня в морях твоя дорога,
О хвиль та бур улюблене дитя!
Зберіг ти, друже, в долі мандрівній
Прекрасних років звичаї недавні:
Ліцейський шум, забави наші славні
Між хвиль морських жили в душі твоїй;
Ти простягав нам із-за моря руку,
Ти нас єдиних в спогадах носив
І повторяв: "На довгу нас розлуку
Таємний фатум, певне, осудив!"
Прекрасний, любі друзі, наш союз!
Він, як душа, одвічний, неподільний,
Незрушний, однодушний і свавільний,
Міцнів він під крилом коханих муз.
Куди б не кинула нас зла година
І щастя теж куди б не привело,
Незмінні ми: весь світ для нас чужина,
Вітчизна наша — Царськеє Село!
Із краю в край грозою гнаний я;
В міцних тенетах долі грозової,
На лоно дружби втішної, нової,
Поникла скорбна голова моя...
З благаннями печальними, бентежно,
З надією юнацьких світлих літ,
Віддався іншим друзям я безмежно,
Та був гіркий небратній їх привіт.
Ти, Горчаков, щасливець з перших днів,
Хвала тобі — холодний блиск фортуни
Не одмінив душі твоєї струни:

Все той же ти для нас, товаришів.
Нам різну путь судила доля строга,
Ступивши в світ — ми швидко розійшлись,
Звела нас раптом польова дорога,
Зустрілись ми й по-братськи обнялись.
Коли спіткав мене фортуни гнів,
Для всіх чужий, бездомний, сиротою,
Під бурею поник я головою
І ждав тебе, віщун пермеських дів.

І ти прийшов, син лінощів натхненний,
О Дельвіг мій: твій голос пробудив
Сердечний жар, що довго тлів, священний,
І долю радо я благословив.

Пісенний дух з дитинства в нас горів,
І дивний жар натхнення ми пізнали;
Дві музи з юних літ до нас літали,
Солодкий дар їх нас промінням грів:
Та вже любив я оплески і славу,
Ти ж, гордий, для душі і муз співав;
Свій дар, як час, я тратив без угаву,
Ти ж геній свій у тиші пестував.
Служіння муз не терпить суєти,
Прекрасне мусить бути величавим:
Та юнь нас вабить усміхом лукавим,
Шумливі мрії кличуть у світи...

Отямимось — і скорбними очами
Поглянемо в минуле без надій...
Скажи, Вільгельм, було ж таке і з нами,
По музи й долі брате рідний мій?
Пора, пора! Ні наших мук, ні мрій
Не вартий світ; розвіємо оману!
Життя сховаєм в самоту туманну!
Я жду тебе, спізнілий друже мій!
— Прийди і словом чарівливим зразу
Сердечні струни наладнай ізнов;
Згадаємо про бурні дні Кавказу,
Про Шиллера, про славу, про любов.
Пора й мені... Гуляйте в добрий час!
Відрадне я вже чую зустрічання;
В поетове повірте віщування:
Пролине рік, і знову я між вас.
І час проб'є надій моїх завітних,
Промчиться рік, я буду знову ваш!

О скільки сліз і вигуків привітних,
І скільки піднятих угору чаш!
Наллемо першу, в день знаменний цей,
І всю до дна в день нашого союзу!
Благослови, моя святкова музо,
Благослови: нехай живе ліцей!

За вчителів, що честь і юність нашу
Леліяли, за мертвих і живих,
До вуст піднявши найвдячнішу чашу,
Забувши зло, добром згадаймо їх.
Повніш, повніш! Поки зійде зоря
Усі до дна, до краплі випивайте!
За кого ж це? О друзі, відгадайте...
Ура, наш цар! так! вип'єм за царя.
Людина він! Керує ним хвилина,
Він раб чуток, підозрень і страстей,
Простім йому неправее гоніння:
Він взяв Париж, він заснував ліцей!
Тож бенкетуйте, поки вийде путь!
Та коло наше з кожним днем рідіє;
Хто в гробі спить, хто дальній сиротіє;
Судьба зорить, ми в'янем; дні пливуть;
Незримо никнем, тихше серце б'ється,
І нить життя кінчаємо снувать.
Кому ж із нас під старість доведеться
Самому день ліцея святкувать?
Нещасний друг! У нових поколіннях
Набридлий гість і зайвий, і чужий,
Згадає нас в дні зустрічей незмінних,
Закривши зір схвильовано-сумний...
Хай він зустріне радо, хоч печальний,
За чашею цей день, після незгод,
Як нині я, вигнанець ваш опальний,
Провів його без горя і турбот.
Переклад С. Крижанівського